

RENATA ABŁAMOWICZ

 <http://orcid.org/0000-0001-9259-0375>
Muzeum Śląskie w Katowicach

Bliskie, lecz z dalekiego świata Historia udomowienia ssaków

29 marca 2019 roku w Muzeum Śląskim w Katowicach, w jednym z nowo zrewitalizowanych budynków pokopalnianych – łaźni, odbyło się otwarcie wystawy wielodyscyplinarnej *Bliskie, lecz z dalekiego świata. Historia udomowienia ssaków*. Ekspozycję można było zwiedzać do 31 sierpnia 2019 roku. Scenariusz tego projektu, nad którym prace koncepcyjne trwały prawie trzy lata, został przygotowany przez dr Renatę Abłamowicz, archeologą i archeozoologą, pracownika z wieloletnim dorobkiem i stażem pracy w Muzeum Śląskim, we współpracy ze światowej sławy archeozoologiem prof. dr. hab. inż. Danielem Makowieckim z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Była to pierwsza w Polsce i w Europie tak duża wystawa poświęcona udomowieniu zwierząt. Na ekspozycji o powierzchni około 700 m² zaprezentowano obiekty z polskich muzeów, z instytutów badawczych, a także z 39 kolekcji prywatnych. Zgromadzono ponad 400 zabytków, często unikatowych, w wielu przypadkach nigdy wcześniej niepokazywanych publiczności. Uzupełnieniem tego projektu była szeroko dystrybuowana – wśród odbiorców indywidualnych, muzeów, placówek naukowych – publikacja *Bliskie, lecz z dalekiego świata* autorstwa Renaty Abłamowicz i Daniela Makowieckiego. To wyjątkowa na polskim rynku wydawniczym tak bogato ilustrowana książka o charakterze popularnonaukowym podejmująca temat udomowienia ssaków. Jest ona przeznaczona nie tylko dla osób zainteresowanych problematyką zwierząt domowych, ale też – dzięki wzbogaceniu o współczesną światową literaturę z zakresu archeologii i archeozoologii – dla studentów wydziałów humanistycznych i przyrodniczych.

Zwierzęta stanowiły od tysiącleci część świata otaczającego człowieka praprzodków, świata, od którego zależał jego byt. Dlatego więc rozumienie go, poznanie jego mechanizmów i składowych było dla naszych przodków

ważnym elementem życia. Dzisiaj, w XXI wieku, w dobie wykorzystywania ogromu wynalazków związanych z rozwojem cywilizacyjnym, przyroda już nie wzbudza w nas, w takim stopniu jak dawniej, lęków i niepokojów. Częściej indywidualnie ją podziwiamy, niż próbujemy zrozumieć. Dlatego też zamierzeniem autorów było pokazanie i przybliżenie zwiedzającym mało znanej we współczesnym społeczeństwie, ale jakże ważnej dla dziejów ludzkości historii udomowienia ssaków, a zwłaszcza tych bliskich, z naszych podwórek: psa, kota, konia, owcy, kozy, bydła oraz świni. Na co dzień nie zastanawiamy się bowiem nad tym, że zwierzęta bliskie i znane nam z codziennego życia, zanim zagościły w naszych progach, były dzikimi drapieżnikami bądź wolno żyjącymi trawożercami, doskonale radzącymi sobie bez opieki człowieka. Nie zdajemy sobie też sprawy z tego, że ich obecność w naszym kraju poprzedziła długa w czasie i odległa w przestrzeni wędrówka. Zwiedzający mogli poznać więc dzikich przodków wspomnianych gatunków, dowiedzieć się, kiedy, gdzie i w jaki sposób nastąpiło ich najwcześniejsze udomowienie, jakimi drogami jako zwierzęta hodowlane dotarły do Europy, a także międzyrzecza Wisły i Odry. Zaprezentowana została rola zwierząt w życiu gospodarczym, społecznym, a także religijnym. W pradziejach w obrzędach rytualno-magicznych ich znaczenie było fundamentalne – nawiązywały one kontakt z bogami, stały się ich symbolami, pełniły funkcję stróżów czy przewodników w zaświatach¹.

Uzupełnieniem przedstawionych treści były również informacje o pozostałych 12 ssakach udomowionych przez człowieka oraz teksty poruszające problemy współczesnych relacji człowiek–zwierzę. Wiadomości na te tematy zwiedzający mogli znaleźć w infokioskach stanowiących integralną część wystawy. Ekspozycja dawała również możliwość poznania pracy oraz technik stosowanych przez archeozoologów badających zwierzęce szczątki kostne. To dzięki ich badaniom odkryto miejsca, w których po raz pierwszy pojawiły się gatunki już udomowione, gdyż to oni kreślą szlaki ich wędrówek po świecie. Podstawą tej wiedzy są ciekawe, a zarazem żmudne analizy tysięcy zwierzęcych szczątków kostnych odkrywanych w miejscach zamieszkałych i użytkowanych przed tysiącami i setkami lat przez naszych przodków, takich jak obozowiska myśliwych, zagrody rolników, grody, zamki czy miasta. W ostatnich latach wędrówki zwierząt są zgłębiane przez genetyków badających mikroskopijne drobinki białek wciąż zachowanych w kościach. Dzięki nim powstaje genetyczna mapa trasy wędrówek kolejnych pokoleń poszczególnych gatunków.

¹ Zob. G. Malinowski: *Zwierzęta świata antycznego. Studia nad Geografią „Strabona”*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2003; *Zwierzę jako sacrum w pradziejach i starożytności*. T. 1, 2. Red. L. Kostuch, K. Ryszewska. Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej, Kielce 2006; R. Abłamowicz: *Problem interpretacji szczątków zwierzęcych z archeologicznych obiektów sepulkralnych*. W: *Studia interdyscyplinarne nad środowiskiem i kulturą w Polsce*. Red. M. Makohonienko, D. Makowiecki, Z. Kurnatowska. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2007, s. 121–127.

Wędrowki zwierząt, podobnie jak ludzi, przebiegały różnymi szlakami przez tysiąclecia i stulecia. Te najstarsze były spowodowane zmianami klimatu, wahaniami temperatur i opadów atmosferycznych, które kształtowały szatę roślinną, a tym samym warunki życia zwierząt i ludzi. Niekiedy zmiany te były tak drastyczne, że powodowały wymieranie gatunków. Tak było w przypadku mamutów, nosorożców, jeleni olbrzymich i innych ssaków. W najmłodszym okresie epoki lodowcowej (40–12 tys. lat temu), zwanym paleolitem górnym, wymienione gatunki miały doskonałe warunki do bytowania, przemierzały rozległe arktyczne stepy, ciągnące się szerokim pasem przez środek Europy od wybrzeży Atlantyku aż po Ural. Stopniowe ocieplanie się klimatu pod koniec epoki, około 12–10 tys. lat temu, było zarazem jedną z ważniejszych przyczyn końca egzystencji tych okazałych arktycznych roślinożerców, a także drapieżników – jaskiniowych niedźwiedzi, lwów i hien. W ich miejsce wraz z nastaniem cieplejszej epoki polodowcowej (zwanej holocenem), trwającej obecnie, na obszary dawnego arktycznego stepu odsłonięte przez topniejący lodowiec przywędrowały liczne nowe gatunki. Żaden z nich wielkością nie dorównywał już mamutowi czy nosorożcowi. Niewątpliwie do najbardziej okazałych należały tur, żubr,łoś, jeleń, dzik i niedźwiedź. Obok nich pojawiły się licznie sarny, zające, bobry, lisy i inne większe i mniejsze ssaki łowne. Przy odrobinie szczęścia do dziś większość z nich (poza turem) możemy spotkać w cienistych lasach, na polach uprawnych, kwiecistych łąkach czy tajemniczych mokradłach. Proces udomowienia rozpoczął się około 12–10 tys. lat temu. Trudno jednak wskazać dokładnie, kiedy i gdzie po raz pierwszy człowiek poskromił dzikie zwierzęta i uczynił je swoimi nieodłącznymi towarzyszami. Naukowcy są zgodni co do jednego: pierwszym udomowionym zwierzęciem był drapieżny wilk, od którego pochodzi pies. Niektórzy badacze uważają, że pojawił się już około 100 tys. lat temu, inni z kolei – że stało się to zdecydowanie później, bo około 14 tys. lat temu. Również na temat pierwotnego miejsca udomowienia wilka toczą się dyskusje. Obecnie przyjmuje się, że stało się to niezależnie w kilku miejscach Europy i Azji. Większość badaczy podziela pogląd, że po oswojeniu wilka, około 12–11 tys. lat temu, zaczęto udomawiać kolejne ssaki, takie jak muflon, dzika koza, tur, wszystkożerny dzik czy drapieżny żbik. Stało się to wtedy, kiedy rozwijano uprawę zbóż, a zamiast polowaniami i zbieractwem zajęto się hodowlą zwierząt dobrze znanych nam ze współczesnych zagród. Tym samym miejsce łowców i zbieraczy zajęli rolnicy wraz ze swoimi stadami domowymi. Nowy sposób wytwarzania żywności sprzyjał zakładaniu stałych osiedli zamiast czasowo zamieszkiwanych wcześniej obozowisk łowieckich. Powstawały pierwsze wsie i miasta najstarszych cywilizacji, najpierw na Bliskim Wschodzie, a później w innych regionach świata, wszędzie tam, gdzie nauczono się hodować zwierzęta i uprawiać ziemię.

Najważniejsze dla Europy, a zarazem najstarsze centrum udomowienia znajdowało się na Bliskim Wschodzie. Stąd na skutek wzrostu zaludnienia

i konieczności poszukiwania nowych terenów do życia spora grupa ludności rolniczej rozpoczęła wędrówkę ze swoim dobytkiem w kierunku Europy. Najszybciej dotarła do wschodniej i centralnej Anatolii (Turcja), następnie na półwyspy Peloponeski i Bałkański. Stamtąd w kolejnych etapach osiągnęła Nizinę Węgierską, dalej przekroczyła Karpaty i zajęła urodzajne ziemie położone na obecnym terytorium Niemiec i Polski. Tak więc już około 7,5 tys. lat temu na lessowych obszarach Małopolski oraz Dolnego i Górnego Śląska pojawiły się ludy z terenów położonych w dorzeczu środkowego Dunaju (nazywane ludami naddunajskimi), które przyprowadziły ze sobą domowe pogłowie składające się z bydła, owiec, kóz i świń, nadzorowane przez psy pasterskie. Pierwsi rolnicy wędrujący wzdłuż Odry i Wisły pokazywali miejscowym ludom nowe metody zdobywania pożywienia i nowy, osiadły styl życia.

Niewykluczone, że przyczyną udomowienia była tkwiąca w człowieku od zarażenia ludzkości chęć opanowania otaczającej go przyrody. Pomagała mu w tym wrodzona zdolność do czerpania z niej korzyści. W starszej epoce kamienia (paleolicie) myśliwi polowali na dzikich roślinożerców przemierzających bezkresny step mamuci. Jednakowoż zachowywały się grasujące tam drapieżne wilki, których łupem – tak jak człowieka – padały te same zwierzęta. Oba gatunki żyły w grupach, które miały swojego przewodnika. Być może to człowiek jako pierwszy zauważył, że wilk byłby pomocny w polowaniu, ponieważ zaganiałby stada mamutów do pułapek. A być może to nie człowiek, lecz wilk spostrzegł, że przebywanie w pobliżu paleolitycznego łowcy jest korzystne, gdyż pozostawia on resztki upolowanej zwierzyny będące smacznym kąskiem. Ta kwestia jest i zapewne na długo pozostanie przedmiotem sporów naukowych. Jedno jest pewne – aby zwierzę drapieżne takie jak wilk nie było zagrożeniem dla człowieka, musiała nastąpić akceptacja dominacji tego drugiego nad pierwszym. Dokonała się ona, gdy chwymano młode osobniki, a te dorastały w niewoli i oswajały się z ludźmi. Urodzone z nich szczenięta, wychowane już od początku w zagrodowych, domowych warunkach, w kolejnych pokoleniach stały się psami. W wyniku udomowienia straciły instynkt lęku, ale zyskały ochronę przed innymi, silniejszymi gatunkami, mogły bezpieczniej się rozmnażać. Od kiedy stały się zwierzętami domowymi, nie mogły w przyrodzie przetrwać bez opieki człowieka. Trzeba jednak przyznać, że nie wszystkie zwierzęta odznaczały się cechami, które umożliwiały ich udomowienie. Spośród ponad 7 tys. gatunków, pod kontrolą człowieka na przestrzeni dziejów znalazło się tylko 19 gatunków ssaków, 6 gatunków ptaków, 2 gatunki ryb i 2 gatunki bezkręgowców.

Opisane skomplikowane procesy związane z udomowieniem zwierząt były wielkim wyzwaniem wystawienniczym. Jakiego dokonać wyboru spośród ogromu wiadomości i danych? W jaki sposób fakty te pokazać, aby były czytelne i zrozumiałe dla zwiedzających? Opowieść na wystawie zaczynała się od epoki lodowej, trwającej w Europie od mniej więcej 2 mln do 12–10 tys. lat temu, gdy nie było rolnictwa i zwierząt zagrodowych, a pożywienie zapewniały po-

lowania na faunę wolno żyjącą oraz zbieractwo. W strefie tej przedstawione zostały narzędzia i ozdoby oraz pozostałości kostne zwierząt, a ponadto informacje o żyjących wówczas ssakach, takich jak mamut, nosorożec włochaty czy niedźwiedź jaskiniowy. Uzupełnieniem tego były hologram poruszającego się mamuta oraz naturalnych wymiarów kopie malowideł naskalnych odkrytych na terenie Francji, między innymi w jaskini Lascaux sprzed 18 tys. lat czy w jaskini Chauvet sprzed 30 tys. lat.

Strefę poświęconą udomowieniu ssaków rozpoczynały teksty wprowadzające w problematykę wystawy oraz tekst o archeozoologii – nauce, dzięki której poznajemy historię zwierząt z odległej przeszłości. Następnie chronologicznie, od najwcześniej udomowionego ssaka, prezentowana była historia siedmiu gatunków kluczowych dla naszych ziem: psa, owcy, kozy, bydła, kota, świni oraz konia. W promieniście położonych – w stosunku do symbolicznego domu umiejscowionego w centrum wystawy – siedmiu osiach znajdowały się teksty, grafiki, mapy oraz gabloty z zabytkami (fot. 1–2). Dzięki zgromadzonym tu obiektom zwiedzający mogli poznać dzikich przodków każdego z gatunków, miejsce i czas, w którym dokonało się jego udomowienie, oraz zmiany, jakie zachodziły w wyniku tego procesu. Przy każdym prezentowanym zwierzęciu słysząc było jego głos (np. wycie psa, beczenie owcy, kozy itd.). Za ostatnim, siódmym modulem umieszczona została interaktywna mapa, dzięki której można było jeszcze raz przypomnieć sobie datę i miejsce udomowienia poszczególnych zwierząt. Końce osi prowadziły do wspólnej przestrzeni symbolicznego domu podzielonego na dwie strefy: pierwszą, w której prezentowane były różnorodne obiekty (naczynia zdobione wizerunkami zwierząt, ozdoby, wyroby i narzędzia z kości i skóry, kości ze zmianami chorobowymi itp.) związane z rolą poszczególnych zwierząt w gospodarce i kulturze, oraz drugą – strefę kultu. Tu znajdowały się zrekonstruowane pochówki zwierzęce, ofiary zakładzinowe, a także mumia kota – świadczące o ich znaczeniu w życiu religijnym człowieka. W tej części lektor czytał fragmenty *Historii naturalnej* Pliniusza Starszego (I w. n.e.) poświęcone miłości i przyjaźni między człowiekiem a psem (fot. 3).

Wszystkie materiały prezentowane na wystawie (w tym teksty i podpisy obiektów) oraz zakładka internetowa były dostępne w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej. Cała ekspozycja została przygotowana z myślą o osobach z niepełnosprawnościami, poruszających się na wózkach inwalidzkich – nie tylko dzięki zaprojektowaniu odpowiednio szerokich przejść między poszczególnymi segmentami wystawy, ale również dzięki umieszczeniu gablot z obiektami na wysokości umożliwiającej ich swobodne obejrzenie.

W trakcie trwania wystawy, poza regularnymi oprowadzeniami kuratorskimi czy stałymi zajęciami dla dzieci *Muzeum dla Malucha* i *Lato w Muzeum*, zorganizowano wiele wydarzeń towarzyszących dla najmłodszych i dorosłych. Tematem wykładów, spotkań czy warsztatów były zarówno kwestie historyczne,

jak i te współczesne związane z szeroko rozumianym światem zwierząt. Wśród nich wymienić należy między innymi:

UDOMOWIENIE: PERSPEKTYWA ZWIERZĄT – spotkania z dr Dorotą Sumińską, lekarką weterynarii, publicystką

3.04.2019 (środa, godz. 17.30), 17.04.2019 (środa, godz. 17.30), Muzeum Śląskie, stolarnia

Spotkania poświęcone współcześnie żyjącym zwierzętom dzikim, domowym i hodowlanym, cenie, jaką zwierzęta płacą za udomowienie, dzikim gatunkom, które zmieniły swoje zwyczaje, by móc przeżyć obok ludzi.

POSKROMIENIE DZIKOŚCI, CZYLI O POCZĄTKACH WĘDRÓWEK Z DALEKIEGO ŚWIATA – wykład prof. dr. hab. inż. Daniela Makowieckiego, archeozoologa, archeologa z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

18.04.2019 (czwartek, godz. 18.00), Muzeum Śląskie, sala konferencyjna A

Wykład poświęcony złożonym procesom udomowienia zwierząt.

NIE KUPUJ – ADOPTUJ – spotkanie z przedstawicielami Fundacji S.O.S. dla Zwierząt i Szkołą Przyjaciół Psów „Wesoła Łapka”

25.04.2019 (czwartek, godz. 18.00), Muzeum Śląskie, stolarnia

Spotkanie poświęcone adopcji zwierząt, ich potrzebom, poruszające temat wsparcia wybranego pupila w początkowym okresie adopcji.

DZIEŃ DZIECKA

1.06.2019 (sobota), Muzeum Śląskie, łaźnia, sala wystaw czasowych

Z okazji Dnia Dziecka na wystawie najmłodszy mogli posłuchać najpiękniejszych bajek o zwierzętach, które czytała aktorka Aleksandra Hamkało.

MAŁPOSZCZUR – wystawa porezydencyjna do wystawy *Bliskie, lecz z dalekiego świata. Historia udomowienia ssaków*, 18.07 – 27.07.2019

17.06.2019 (poniedziałek, godz. 18.00), wernisaż, Galeria ASP Rondo Sztuki, Katowice

Jaki jest kolejny etap po udomowieniu zwierząt? Jak zwierzęta dostosowują się do życia w mieście? W jaki sposób nowe media, technologia i ludzka dominacja w świecie wpływają na życie zwierząt? Wystawa była artystyczną próbą odpowiedzi między innymi na wyżej postawione pytania z perspektywy czwórki artystów: Martyny Czech, Martyny Kielesińskiej, Cyryla Polaczka i Szymona Szewczyka, którzy zaprezentowali swoje premierowe prace nawiązujące do udomowienia zwierząt.

LIRYCZNIE, OSTRO, ODLOTOWO. EWOLUCJA ROŚLIN I ZWIERZĄT W SZTUCE MODERNEJ (1880–1980) – wykład dr. Michała Burdzińskiego, historyka sztuki z Muzeum Śląskiego w Katowicach

27.06.2019 (czwartek, godz. 18.00), Muzeum Śląskie, sala konferencyjna A
Głównym celem spotkania było nakreślenie słuchaczom zarysu bogatej historii przemian estetycznych w obszarze architektury oraz sztuk wizualnych i użytkowych w ciągu 100 lat modernizmu rozpisanego na trzy fazy: wczesną (przełom XIX i XX wieku), dojrzałą (dwudziestolecie międzywojenne) i późną (po 1945 roku).

PSIAKOŚĆ – spotkanie z założycielem Szkoły Przyjaciół Psów „Wesoła Łapka” Jackiem Gałuszką

1.07.2019, Dzień Psa (poniedziałek, godz. 18.00), Muzeum Śląskie, ogród społeczny, stolarnia

Jak lepiej zrozumieć psa? Jak czytać zachowania naszych pupili? Na te i inne pytania odpowiadał behawiorysta i instruktor szkolenia psów Jacek Gałuszka. Spotkanie składało się z dwóch części – krótkiego wykładu oraz części praktycznej, czyli prezentacji z udziałem jednego z pupili „Wesołej Łapki”.

DRAPIEŻNE, DZIKIE, OSWOJONE. SYMBOLIKA ZWIERZĄT W SZTUCE – wykład dr. Seweryna Kutera, historyka sztuki z Muzeum Śląskiego w Katowicach

5.07.2019 (piątek, godz. 18.00), Muzeum Śląskie, sala konferencyjna A
Wykład poświęcony symbolice zwierząt w sztuce i ich roli w ikonografii. W jego trakcie zostały przybliżone prehistoryczne przedstawienia zwierząt ilustrujące rytuały magiczne, charakterystyczne dla średniowiecza przykłady występowania obok siebie zwierząt realnych i stworów mitologicznych, nowożytny przykłady wysublimowanej symboliki poszczególnych gatunków zwierząt.

RELACJE CZŁOWIEK–ZWIERZĘ W DIALOGU INTERDYSCYPLINARNYM – panel dyskusyjny z udziałem dr hab. Dobrosławy Wężowicz-Ziółkowskiej, prof. UŚ, antropologa, teoretyka kultury z Instytutu Nauki o Kulturze i Studiów Interdyscyplinarnych² Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, dr hab. Justyny Tymienieckiej-Suchanek, prof. UŚ, filologa z Instytutu Filologii

² Od 1 października 2019 roku dr hab. Dobrosława Wężowicz-Ziółkowska, prof. UŚ jest pracownikiem Instytutu Nauk o Kulturze Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Instytut powstał w wyniku wprowadzenia nowej struktury Uniwersytetu Śląskiego, powołującego jako jednostki uczelni instytuty odpowiadające dyscyplinom naukowym określonym w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 roku w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych. Instytut Nauk o Kulturze tworzą obecnie pracownicy dawnych jednostek UŚ, m.in. Instytutu Nauk o Kulturze i Studiów Interdyscyplinarnych. Więcej na ten temat: <https://us.edu.pl/instytut/inok/o-instytucie/instytut-dawniej-i-dzis/> [dostęp: 16.06.2021].

Wschodniosłowiańskiej³ Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Krystyny Pieronkiewicz-Pieczko, etnologa z Muzeum Śląskiego w Katowicach, dr Renaty Ablamowicz, archeozoologa, archeologa z Muzeum Śląskiego w Katowicach 9.07.2019 (wtorek, godz. 18.00), Muzeum Śląskie, sala konferencyjna A
Dyskusja toczyła się wokół złożonych relacji człowiek–zwierzę w różnorodnych jej aspektach: historycznych, kulturowych, etnograficznych, filozoficznych czy religijnych. W debacie nie zabrakło również refleksji nad zmianami, jakie w myśleniu o zwierzętach dokonują się za sprawą nowych odkryć dotyczących zwierzęcej inteligencji, empatii, altruizmu itd. W tym kontekście prelegentki odniosły się do toczącej się dyskusji na temat zasadności wyodrębnienia nowej epoki – antropocenu.

CO BY POWIEDZIAŁ MAMUT, GDYBY ŻYŁ

10.07.2019 (środa, godz. 11.00), 7.08.2019 (środa, godz. 11.00), Muzeum Śląskie, łaźnia, sala wystaw czasowych
Warsztaty dla rodzin z dziećmi w wieku 6–10 lat. Czy mamuty żyły w Polsce? Czy koza jest kuzynką muflona? W trakcie warsztatów uczestnicy poznali odpowiedzi na te i inne pytania.

Wystawa zorganizowana w Muzeum Śląskim cieszyła się ogromnym zainteresowaniem. Świadczy o tym frekwencja w trakcie jej pięciomiesięcznego trwania – zwiedziło ją ponad 22 tys. osób: mieszkańcy naszego regionu, przyjezdni z całego kraju, a także goście z zagranicy. Było to również miejsce spotkań i dyskusji specjalistów z różnych dziedzin naukowych, między innymi archeozoologów, archeologów czy zoologów. Wystawę wraz ze swoimi opiekunami odwiedziło również wiele czworonogów pragnących poznać swoich przodków i historię, ale to nie dziwi, bo przecież im była ona poświęcona.

³ Od 1 października 2019 roku dr hab. Justyna Tymieniecka-Suchanek, prof. UŚ jest pracownikiem Instytutu Literaturoznawstwa Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Instytut Literaturoznawstwa, podobnie jak Instytut Nauk o Kulturze, powstał w wyniku wprowadzenia nowej struktury Uniwersytetu Śląskiego. Instytut Literaturoznawstwa tworzą obecnie pracownicy dawnych jednostek UŚ, m.in. Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej. Więcej na ten temat: <https://us.edu.pl/instytut/il/o-instytucie/instytut-dawniej-i-dzis/> [dostęp: 16.06.2021].

Fot. 1. Widok na gablotę prezentującą historię udomowienia muflona azjatyckiego (przodka owcy domowej), fot. Roksana Miarka, Muzeum Śląskie w Katowicach

Fot. 2. Widok na gablotę prezentującą historię udomowienia dzikiego konia (przodka konia domowego), fot. Roksana Miarka, Muzeum Śląskie w Katowicach

Fot. 3. Widok ogólny na gabloty z rekonstrukcjami zwierząt ofiarnych, fot. Roksana Miarka, Muzeum Śląskie w Katowicach

Renata Abłamowicz – dr, archeolog, archeozoolog w Muzeum Śląskim w Katowicach, współtwórczyni Pracowni Bioarcheologii przy Dziale Archeologii. Jej zainteresowania badawcze od lat koncentrują się na problematyce występowania szczątków zwierzęcych na cmentarzyskach i osadach z różnych okresów na stanowiskach archeologicznych z Polski i Europy Środkowej. Wieloletnia uczestniczka prac Polskiej Archeologicznej Ekspedycji do Wschodniej Deltę Nilu w Egipcie (badania w Tell el-Farcha, Tell el-Murra), koordynowanych przez Instytut Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego i Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. Autorka licznych analiz oraz artykułów publikowanych w Polsce i zagranicą, prezentowanych również na konferencjach krajowych i międzynarodowych. Uczestniczka projektów badawczych realizowanych we współpracy z przedstawicielami Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Uniwersytetu Wrocławskiego. Inicjatorka i realizatorka licznych wystaw w Muzeum Śląskim. Aktywna członkini założycielka Oddziału Górnośląskiego Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich, członkini Komitetu Nauk Pra- i Protohistorycznych Komisji Epoki Brązu i Wczesnej Epoki Żelaza przy Polskiej Akademii Nauk. Od 2006 roku prowadzi wykłady na Uniwersytecie Jagiellońskim z archeozoologii dla studentów archeologii. Odznaczona Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Renata Abłamowicz – PhD, archaeologist, archaeozoologist at the Silesian Museum in Katowice; co-founder of the Bioarchaeology Laboratory at the Department of Archaeology. Her research interests have for years focused on the presence of animal remains in cemeteries and settlements from different periods at archaeological sites in Poland and Central Europe. She participated for many years in the work of the Polish Archaeological Expedition to the Eastern Nile Delta in Egypt (research sites in Tell el-Farcha and Tell el-Murra), coordinated by the Institute of Archaeology of the

Jagiellonian University and the Archaeological Museum in Poznań. Author of numerous analyses and articles published in Poland and abroad, and of papers presented at national and international conferences. Participant in research projects carried out in cooperation with representatives of the Jagiellonian University and the University of Wrocław. Initiator and executor of numerous exhibitions in the Silesian Museum. Active founding member of the Branch of the Upper Silesian Branch of Scientific Association of Polish Archaeologists; member of the committee of the Pre- and Proto-historical Sciences Commission of the Bronze Age and Early Iron Age at the Polish Academy of Sciences. Since 2006 she has been giving lectures on archaeozoology for archaeology students at the Jagiellonian University. She has been awarded the Silver Cross of Merit.